

Nově a objektivně o Františku Gellnerovi

Pavel Večeřa

Kořínková, Lucie. (2017). *František Gellner. Text – obraz – kontext*. Praha: Akropolis.

ISBN 978-80-7470-123-8

Počet stran: 128

V právě končícím roce se mezi publikacemi nakladatelství Akropolis objevila pozoruhodná kniha Lucie Kořínkové věnovaná osobnosti Františka Gellnera, o němž jeho autorka hned v první větě úvodní promluvy trefně soudí, že na „jeho verše se při troše námahy rozvzpomeno snad každý absolvent gymnázia“ (str. 13). I autor této recenzi poznámky ve své paměti takové verše věru uchovává...

Rozsáhlý text není životopisnou studií ve smyslu „života a díla“ předčasně zemřelého literáta, ale koncentruje se na několik oblastí, jejichž prostřednictvím hodnotí důležitá období Gellnerova uměleckého působení projevujícího se jak na poli literárním, tak výtvarném. L. Kořínková nejprve sleduje proces utváření kritického a literárněhistorického obrazu F. Gellnera v toku času od prvních kritických reakcí jeho vrstevníků, pak se pokouší dobrat odpovědi na to, o jaký tvůrčí typ se v Gellnerově případě jednalo, načť sleduje vzájemně se ovlivňující interakce mezi Gellnerem jako autorem a tištěnými médii, v nichž publikoval. Dále se zaměřuje na Gellnerovu politickou žurnalistiku spjatou s Lidovými novinami, rovněž se pokouší analyzovat jeho vztah k české a německé kulturní tradici, primárně však k „rodnému“ židovství na po-

zadí jeho proklamovaného antisemitismu v době, kdy se velká městská centra českých zemí nalézala v průsečíku těchto kultur, a nakonec Gellnerově sebereflexi vlastní role spisovatele a výtvarníka.

Z úzce vymezeného mediálněvědného – a ještě více mediálněhistorického – hlediska je nejdůležitější částí této publikace kapitola, v níž se L. Kořínková zabývá úlohou Lidových novin v kypivě kvásícím ruchu stranickopolitického života na Moravě, a v souvislosti s tím samozřejmě i působením samotného Gellnera. Úvodem přitom budiž řečeno, že tento ruch byl svým způsobem také svědectvím i důkazem, že Morava si už může dovolit stranickopolitickou diferenciaci, aniž by to „ohrožovalo“ proces českého národně emancipačního procesu v této „vedlejší“ korunní zemi. Cenné je přitom v tomto kontextu autorčino interpretační východisko Gellnerových mediálních produktů, které je chápáno jako výsledek stranickopolitického zadání sloužícího zájmům Stránského lidové/lidovo-pokrokové strany, což bývalo leckdy přehlíženo či přímo dezinterpretováno. L. Kořínková připomíná, že „zejména pak doba největší slávy Lidových novin, totiž perioda meziválečná, ve výkladech shrnujících historii tohoto listu často figuruje jako logický úběžník jeho vývoje, a představuje tak hodnotící kritéria, dle nichž jsou posuzovány Lidové noviny před rokem 1914“ (str. 269). Naprosto správně přitom trvá na tom, že šlo o stranickopolitický deník, jehož funkcí byla reprezentace politické strany a stranické ideologie zrozené jako opožděné moravské mladočešství, směr nacionalismu a liberalismu, ovšem na rozdíl od toho českého moderněji, otevřeněji a progresivněji orientované, a to i v sociálních otázkách. S tím také souvisela role Františka Gellnera, kterého autorka, pro leckoho poněkud překvapivě, připomíná

jako „agilního i velmi schopného politického organizátora“ (str. 272).

Značnou pozornost badatelka věnuje rovněž vzniku Večerů, zábavní sobotní přílohy Lidových novin, v nichž se Gellner prosadil do té míry, že se staly důležitou platformou jeho tvorby, zejména karikatur, vývěsního štítu tohoto doplňkového média Lidovek. L. Kořínková přitom opět zdůrazňuje roli Večerů jako nástroje stranickopolitické propagandy, cenné propojením zábavní a agitační funkce. Čtenář ocení autorčin komentář, s nímž jej provází úskalími různých dobových politických kauz majících odraz v Gellnerově textové a najmě pak obrazové reflexi, samozřejmě stranicky zaujaté, jak jinak. V knize se lze seznámit se slušnou řádkou reprodukováných Gellnerových karikatur, jež jsou popsány, uvedeny do dobového kontextu a následně interpretovány. To je fakt, jehož hodnotu si L. Kořínková dobře uvědomuje a připomíná ji, když konstatuje: „V čase vzdálený čtenář intuitivně ví, že mu k pochopení patrně schází informace z dobového kontextu, zároveň ovšem nám, čtenářům a interpretům, kteří jsme přese všechnu snahu ne tak zcela rozuměli, až dosud scházelo vědomí toho, že oním chybějícím kontextem není dobové politické či obecně společenské dění ‚tak vůbec‘, ale právě a jedine jeho odraz v listu, s nímž Gellner spolupracoval“ (str. 309). V tom-

to výstižném hodnocení je vyjádřena i specifická cena recenzovaného díla jako takového – existence pevného bodu, z něhož je nahlížena Gellnerova politická žurnalistika.

V knize L. Kořínkové se čtenáři dostává do rukou myšlenkově hutný, logicky uspořádaný, sdělný, a přitom i čtenářsky poutavý text, který nikterak neslevuje ze své akademické náročnosti. Co mi ovšem v publikaci tohoto formátu poněkud chybí, to je hlubší reflexe specifčnosti národní emancipace na Moravě, a v této souvislosti mi přijde líto, že se autorka obešla bez publikace v tomto směru zásadní, totiž bez knihy *Moravané nebo Češi? Vývoj českého národního povědomí na Moravě v 19. století* od Milana Řepy. Zcela zbytečný, a do rámce odborného díla nevhodný, je naopak závěr kapitoly o Gellnerově vztahu k židovství nazvaný *Poučení nepoučitelných?* (str. 399), který je nemístnou aktuálně politickou agitkou suplující očekávaný věcný závěr jinak nadmíru podnětné pasáže.

Na vysoké stylistické úrovni tomuto gellnerovskému opusu nemohou ubrat občasné „vysvětlující“ vsuvky vložené do textu, jež působí dojmem jakési polotovarové neukončenosti, na druhé straně však mají jednu neocenitelnou vlastnost – přinášejí čtenáři pocit, jako by byl přítomen vzrušujícímu zrodu díla, jehož hodnota je neoddiskutovatelná.